

DISSERTATIO THEOLOGICA,
DE
**SANGVINE
CHRISTIANORUM
ESCARIO,**

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO AVGVSTO,

PRINCIPE REGIO ET ELECT. SAX. HEREDE,
ETC. ETC. ETC.

SVB PRAESIDIO
PHIL. LUDOVICI HANNEKENII,
S.S. Theol. D. Profess. & Consist. Elect. Assessoris.

In Cathedra publice Respondentium
defendet,

GEORGIUS DOLOVICZENI,
Totfalvâ Scepus. Ungarus,
SS. Theol. & Phil. Studios.

Die XXII. Septemb. Anno c I^o I^o ccII.
Academiæ Secundo Jubilæo.

WITTEBERGÆ, PRELO GERDESIANO.

Coll. diss. A
75, 3

SLUB 175(3)

63.

175(3).

VIRO JUVENI,
GENEROSSISSIMO AC NOBILISSIMO
DOMINO,
DN. CASPARO

A **SCHWABE**/
Dno in Bieberstein / Lockwitz / Trebiß/
& Ransdorff.
MAGNI PARENTIS,
MAGNO FILIO,
Primum nato.

*Domino Moeценати, ac Patrono suo
certissimo, summe colendo.*

Has studiorum Academicorum primitias, cum ar-
dentissimo omnigenæ prosperitatis voto,
consecrare debuit, ac voluit,

Cliens demissus,
RESPONDENS.

I. N. I.

Ugetur oppositionibus eruditis scientia haud
aliter ac allisionibus crebris ferrum expolitur.
Inde qvæ a sapientibus, ceu indagatoribus ve-
ri, hac enim illi prærogativa secundum *Cicero-*
nem cæteros mortales superant, in medium
proponuntur ut receptæ adversantia sententiaz, non proti-
nus aut exsibilanda sunt, aut cum stomacho examinanda;
Et tanto magis ad placidæ cynosuram charitatis dirigendus
sermo est, qvanto aut obscurior est ratio veritatis, aut a pe-
riculo lædendæ pietatis opinio adversa esse remotior vide-
tur; Ita contemnenda qvæsi, ut *Licentius* loquitur apud *Au-*
gustinum, *victoria* est, dum in comparatione recti verique lib. I. cor-
tra Acad.
inveniendi profeſtus instituimus. Tales mihi animum
versant cogitationes pauca qvædam de *sanguine Christiano-*
rum escario commentanti, qvem cum clarissimi eruditorum
Nonnulli nec medice nec theologice escarium velint habe-
re, utpote & valetudini adversum & christianorum mori-
bus indignum, inde oppositionibus eruditis altius demergi-
tur cura investigandæ veritatis, eo alienor ab admorsu in-
clytorum nominum, quo illustriori vi radios suos vibratu-
ram veritatem, discussa objectæ nube sententiaz, animad-
vertit. Et qvid a pietate remotum est æqve ac laceratio fa-
mæ commendatissimorum & de Republica optime merito-
rum? quid contra magis conforme pietati, qvam de re con-
troversa placide citra injuriam opponentium edifferere?
Rei qvam molior occasio suppeditata mihi fuit e lectione
disquisitionis medicæ celeberrimi Medicorum *Bartholini*,
qvem haud immerito pro fausto sydere & eruditorum orbis
& medicorum cœlum vel post pia fata veneratur, cui nec

B 2

clarisfi-

clarissimi moralistæ invidebit nomen, qvī eum injuvandis Christianorum moribus æqve ac in restituendis medica dexteritate causariis corporibus pio fuisse occupatum zelo animadvertisit. Disquisitio illa sanguine vetat vesci Christianos, fundamentis eruditis ex antiquitate Ecclesiastica depromptis; Hæc cum ante triginta fere annos disputatione evolverem, non tantum id gratum civibus meis, & auditoribus, qvi scrupulis nonnullis per lectionem eruditæ Disquisitionis Bartholinæ angebantur, sed & exteris, imo & ipsi Disquisitionis celeberrimo Auctori fuit. Cum igitur Domino Respondenti huic novo Dn. Doloviczeni, Auditori meo quotidiano admodum Industrio, & ad solidam eruditionem vera pietatis via contendenti, argumentum hoc credetur repetitione dignum, ejus desiderio lubens assurexi, ut qvæ fit, in nova revisione identidem qvædam ingessi & mutavi. Faxit DEUS, ut omnia in honorem DEI, & consequendam fidam libertatem evehantur! Qvandoqvidem enim non palato aut gulæ litamus, sed libertatis adeo charæ & pretiosæ negotium defendimus, eo major est colliganda opera, ut qvod vitio vertitur, id in licito versari deprehendatur.

CAP. I.

S V M M A R I A.

Licite vesci Christianos sanguine probatur. **I.** A diversitate & distinctione V. & N. Testamenti. Lex Noæ data quomodo obligaverit posteritatem ejus universam. **II.** A regula libertatis christiana, circa discrimen concedente esculenta. Non opus traditione ad regulam illam confirmandam.

QUAM varius fit sangvis escarius Christianorum cuperdiarii & qvi culinis præ sunt coqui expediant; uti nusquam approbamus esculentorum luxum, ita nec solis delicis inservientes apparandi sanguinis modos pro licitis habemus.

bemūs. Hoc est qvod qværitur, *An nullo modo Christianis licitum sit sanguine vesci?* Non est hæc qvæstio ex illarum censu, qvæ plus habent curiositatis, qvam diligentia, sed oppido Qvæsitoris in sacris literis pium studium & sedulas in versanda antiquitate manus commendat, cum identidem in sacris literis ejuscemodi effata citra collationem historiæ aliorumque locorum videantur proponi, quæ neganti sententiæ facem præferant. Igitur de hac licet dicere, qvod de similibus qvæstionibus alicubi differit inclitus Casaubonus: *Non negamus, vel maxime sobrios lectores in Exercit. in narrationibus Evangelistarum titubaturos interdum, & in non-Ann. Bannulis requirituros, qvomodo inter se Evangelistæ consentiant?* Si ron. XVI. c. 120.

autem illicitum est sanguine vesci secundum scripturarum dictum, qvomodo hodierna Christianorum consuetudo excusabitur? Sed hæc ad opposita pertinent inferius ventilanda. Videamus nunc ante omnia firmamenta sententiæ afferentis, licite vesci Christianos sanguine. Et occurrit statim primo diversitas utriusque instrumenti Veteris & Novi; qvod enim pertinet ad cæremonias illius, non potest obligare hujus fideles. Tale autem esse interdictum escarii sanguinis luculenter patet ex interdicti ratione & fundamento, qvod erat usus sanctus in sacrificiis; ideo etiam adipis æque ac sanguinis eusus vetabatur, Levit. III. v. ult. VII. 24. 25. &c. crebriorem autem sanguinis quam adipis in interdicto scribi mentionem, causa est sanguinis in sacris prærogativa, adeo ut legibus cæremonialibus nondum peculiari forma constitutis in schola Patriarcharum Lex Noæ data de sanguine non comedendo, Gen. IX. vigerit. Neque enim lex Noæ proposita aliter obligabat universam ejus posteritatem, quam sub mandato mansonis in vera fide, & ita in legitimo usu sacrificiorum. Qvod igitur est cæremoniale, Sacrificiis quam proprie alligatum, id tantum obligavit, vi legis positivæ, priscos primi Testamenti fideles; Nam qvod sub initium Novi instrumenti e consilio Apostolico cæremonalia quædam observata sunt, id quoniam e consilio fuit, non fuit e præscripto strictæ &

Epist. XIX antiquæ legis. Eleganter Augustinus; Apostoli vetera illa sacramenta paululum observando veraciter commendare voluerunt, ne putarentur illæ propheticæ significationis observationes a piissimis Patribus custoditæ, tanquam sacrificia diabolica a postris detestatae. Jam enim cum venisset fides, quæ prius illis observationibus prænunciata, post mortem & resurrectionem Domini revelata est, amiserant tanquam vitam officii sui. Vruntamen sicut defuncta corpora necessariorum officiis deducenda erant quodammodo ad sepulchrum, nec simulate, sed religiose, non autem deserenda continuo, aut inimicorum obrectationibus, quas canum morsibus projicienda. Proinde nunc quisquis Christianorum, quamvis sit ex Iudeis, similiter ea celebrare voluerit, tanquam sputos cineres eruens, non erit pius deductor vel bajulus corporis, sed impius sepulture violator. Altcrum, idque insigne, momentum est in data & inculcata identidem libertatis christianæ regula, quæ posthabito omni discrimine esculenta conceduntur. Præsit falli nescius ipse assertor libertatis Matth. XV, 11. *Quod ingreditur in eos, non inquinat hominem, sed quod ex ore egreditur;* ubi patet non esse de modo sumptionis, vetitus ne ille an licitus sit, ita enim immoderatus cibi potusque usus vitio careret, sed de re ipsa sumpta sermonem, quæ summi in cibum potumque possit ad nutriendum corpus. Inde quippe sibi argumentum constat Servatoris; *Qvicquid nutrimento seu sustentationi conductit, eo ex se non inquinatur cor humanum;* quod autem inquinatur cor, id in corde generatur. Hoc judicium Spiritus, quo per Christum patefacto litera legis cæremonialis abolebatur. Edulia igitur non immunda solum e traditione pharisaica, sed & legi prohibita, &c, ut in se nunc consideranda, non inquinare amplius poterant hominem, quia intrans in os ad nutriendum corpus nil apportat inquinamenti. Objectum ejus constituitur, quicquid intrare os potest, id est aptum nutrimento seu sustentationi corporis. Immundities e traditione pharisaica non est ipsum objectum. Hieronymus in Mattheum & idolothyta, ut sunt DEI creatura, comedentem non profanare ex sententia Christi recte sentit. Cæterum quæ

qvæ insinuasse hactenus sufficiebat Servatori, ea deinceps
Apostoli copiosius affirmaverunt; *Paulus Rom. XIV, 14.*
Nos autem novimus & per vasum habemus per Dominum JESVM
(en ut provocet ad illa Christi) nibil esse impurum per se, sed
ei, qvi existimat aliquid impurum, id ei impurum est. Ita nulla Annal. T.
opus traditione, qva si metur concessio libertatis cibariæ, VIII. A.C.
ut vellent alias Pontificii, qvos ex Baronio erudite, ut solet,^{1692. sct.} ^{30.}
confutat *Rivetus*, qvando respondendum illis dicit, qvod *Isag.* ad
Cardinalis Patribus Concilii VI. oecumenici, speciali ca- script.sacr.
none usu suffocatorum prohibentibus; Ille vero ita: *Cano-* c. 16.
nem LXX. statuunt de suffocatis non comedendis, vel ex hac parte
judaizantes, dum qvod in primitiva illa Ecclesia ad conjungendos
simul credentes cum Judeis jam Christianis Apostoli preceperunt,
isti in perpetuum servandum esse sanxerunt, non secus ac si quis
virum quemlibet semper lacte esse nutriendum contenderet, quod
eidem infanti sugendum fuit propinatum. Qvod si dicant id
ipsum reverentia Apostolorum servandum esse; certe universam
Catholicam Ecclesiam jam senescentem iis vinculis modo alligare
quis non censeat esse dementia? Cum praestet Apostolico Spiritu
libertatem indictam seqvi, ut non manducans manducantem non
spernat, & manducans minime spernere debeat non manducantem.
Et qvam copiosa est sententia ejusdem gentium Doctoris?
I. ad Cor. VIII, 8. & Coloff. II. Nemo vos dijudicet in cibo aut
potu, qvod in exemplo declaratur obfirmati fidelis πιστευ-
τῷ Φαγεῖν πάντα, Rom. XIV, 2. & iterum ex alio argumen-
to I. Tim. IV. quod rejiciendum non sit, qvod cum gratiarum
actione accipiatur. Nec vero, ut rectissime Cl. Bartholinus,
sensit, sui conciliive Hierosolymitani immemor poterat
esse Apostolus, qvi regula & consilio Concilii ad tempus
valituro nolebat vinculum injectum libertati. Petro au-
tem monstrata cœlitus omni terræ cœlique animantia cum
mandato mactationis & efsus non aliter illustrant escariam
libertatem, ac fudo cœlo Sol viorem agrorum illuminat,
*Ad. X, 11. seq. Videantur verba mandati; *Surge Petre, macta*
& vescere; Excipiente Petro; Nequaquam Domine; qvia nun-
quam comedi qvicquam commune vel immundum; vox iterum
*decla-**

declamat; *Qu e DEUS purificavit, tu communia ne dixeris.*
Non dicitur, macta & purifica, coque, affa; sed. macta &
vescere. Ergo immunda omnia? ergo cum sangvine et-
iam? Imo, quæ DEUS purificat, tu communia ne dixeris.
Nec quod ita semel placuit ceu Novi Instrumenti asserti-
vum, id postea DEO displicere potuit; ut adeo in Conci-
lio Solymitano adversum nil potuerit statui, neque pror-
sus excipi sangvis, ut videtur laudatissimo Bartholino, quæ
suo loco recurrent altius eventilanda. Præclare Athanasius
epistola ad Aμμωνα ζοτα; Potest idem alia atque alia rati-
one opportune concedi & prohiberi.

CAP. II.

SUMMARIA.

*Argumentum III. pro libertate eſus ſangvinis, quod ejus er-
go non ſunt reprehensa gentes. Augustini ſeria ſen-
tentia pro illa libertate. Apostoli cur abſtinuerint.
Christus a carne non abſtinuit.*

Tertium argumentum, quo fulcitur aſſerta libertas eſt,
quod ob eſum ſangvinis, citra respectum idolei, non le-
guntur accusatae gentes, quod fieri oportuiffet, ſin abſtinen-
tia illa, ut morali quodam, tenerentur Christiani. Nu-
ſquam inter ſcelera gentium, quæ evomere terram incolas
ſuos faciebant, nuſquam in Novi instrumenti libris inter
abominanda Ethniciſmi eſus ſangvinis recenſetur. In gra-
tiam imbecillium Judæorum tam converſorum recens,
quam converſioni proximorum abſtinere gentes a jure ſuo
tantisper ex consilio Apostolico jubentur, non condenman-
tur, ut contra legem moralem DEI haec tenus viſtitantes,
quod attinet ciborum neglectum diſcriben. Ideo ubi Eccle-
ſia gentium talis effeſta eſt, ut in ea nullus Israelita carnalis appa-
reat, quis jam hoc Christianus obſeruat, ut turdos vel minutiores
aviculas non attingat, niſi quarum ſangvis effusus eſt? aut lepo-
rem non edat, ſi manu a cervice percuſſus nullo cruento vulnere oc-
ciſus

cisus est? & qvi forte pauci ista adhuc tangere formidant ac ceteris
ridentur; Ita Augustinus; qvæ qvoniam ante libros retracta-
tionum scripta sunt, neqve tamen pro candore Excellen- contra
tissimi Doctoris retractata loco commodo, ubi alia contra Faust. lib.
Faustum Manichæum tacta correxit, inde adeo serio ipsum lib II. Re-
ita sensisse satis constat, ut in gratiam suorum Afrorum, ceu tract. c. 7.
visum Cl. Dn. Bartholino, non potuerit immemor sui, id est, disq. p. 78.
candoris & conscientiæ fuisse. Accedit, privatam hanc
ejus opinionem non fuisse, *tum* ex contextu ejus, qvo pau-
cissimi, & quasi sub dubitationis risusqve pariter involucro
traduntur a sangvine & suffocato per formidinem abstinu-
isse; *tum* ex placito Dni Bartholini in gratiam Afrorum
suorum Augustinum scribentis aliquid omisisse, qvod ita ut
privatum non poterat tenuisse; si enim in gratiam popula-
rium ita sensit; ergo illi omnes ita sensere; ergo sententia
non fuit privata. Qvod dicitur, non expediisse tunc aliter
propter Manichæum in Africa scribere, docentem absti-
nentiam a carnibus, ovis, lacte & mactatione pecudum,
qvod DEI substantiam in his frustratim diffusam crederet,
ejus connexionem fateor me non asseqvi, cum propter Ma-
nichæum, qvem omni modo confutandum censebat Augu-
stinus, & grandi qvidem opere, ut ipse id insignit, haud fu-
isset conveniens in errore hærere, & gravi adeo, qvi hone-
stati morum sanctæ obviaret, qvi publicis scriptis acriter
defensus Ecclesiis toto orbe dispersis materiem deceptio-
nis subministraret. Neqve opponitur vulgus tantum
Africanum Manichæo, sed solida Scripturarum sanctorum
fundamenta, deinde solennis Christianorum libertas in
medium proponuntur, & tandem Manichæi argumentum
sic habetur, ut vulgi risu dignum. Haec tenus aliter non
capio Augustini mentem, promptus mutare sententiam &
cum gratiarum actione seria, si informari aliter mihi con-
tingat. Augustinum autem *ἀναμάρτυτον* non esse, satis
constat: At qvi alicubi, non is statim in controverso errat.
Et cur magis a sangvine abstinerent Christiani, qvam a car-
nis esu? Judæorum aut Noachidarum exempla hic non

B

pos.

possunt allegari ad intrinsecum objectum, tenentium Ecclesiam typicam & sacrificiis oneratam, in quibus praecipuam partem effusionem sanguinis confecisse, vel ex antitypo patet *Hebr. IX, 22. 26. seq.* Quibus expressa lege est impositum discrimen carnis & sanguinis, illi citra grande peccatum non negligunt discrimen; inter quos autem ratio discriminis exspiravit, illi firmiter pro æquitate utriusque depugnare necessarium habent. Quid nutrimenti caro præ sanguine afferre possit, ego nequeo disputare, nec volupet nunc est evolvere auctores, qui aliquid hic possent elargiri; Id certum habeo, sanguini, ut inter Christianos in usu est, non posse nutritionis vim adimi. Et possum mihi facere satis hic Excellentissimi Dn. Disquisitoris effa-

Disq. p. 63. to; Divina edita ad sententias & observationes Medicorum exigere non posse. Sin igitur tantum non præstat nutritionis aut commodi sanguinis sumptus, quantum caro, sufficit discrimen utriusque ratione usus liciti & illiciti, (sublato seu impletō typo, quæ erat ratio discriminis) esse remotum, & ita usum alterutrius, quod ad libertatem attinet, æqualem esse. Ita causæ forsitan *naturales* dari possent, quæ electionem carnis præ sanguine sfaderent; non autem possunt dari *revelatae*, quæ sanguinem præ carne noxiū moribus & pietati Christianæ assererent. Si gula, si intemperies morum proportione adstituentur, cur illa sanguini magis, quam carni adscribentur? Sin autem utriusque pars est ratio, cur non ab utraqve, ad methodum Porphyrianæ & Carthusianæ abstinentiæ, animi alienantur? Multos ab utroque pia continentia, sed pro libertate abstinuisse, vel exemplo Apostolorum, Sanctorumque Anachoretarum multorum satis constat, a sanguine autem per præceptum Divinum necessario abstinuisse Apostolos, horumque debuisse se abstinere successores auditoresque, nec scripturarum verbis, nec rationis argumento evidenti evinci poterit. Quamvis de abstinentia Apostolorum perpetua a carnibus nihil lectum mihi sit, probabile tamen fuerit per abstinentiæ amorem ex libertate identidem omissas esse carnes. Christus invitatus

fane

sæpe ad cœnam Pharisæorum, licet inibi non legatur edisse carnes, non tamen legitur abstinuisse. Cur enim ibi abstineret, cui solenne agnum paschalem comedere?

CAP. III.

S U M M A R I A.

Argumentum IV. a proprio Christianitatis. Consuetudinis magna vis est. Nota Sangvinis discernitur a Iudeo Christianis. In sangvine uva protusio DEI.

Cum desiderio amicissimorum nonnullorum in præsentia magis assurgere, qvam multa in rem dictam assertamq; hactenus proferre velim argumenta, adjicio ultimum & quartum firmamentum pro honestissimo sangvinis esu, desumptum a proprio Novi Instrumenti. Carne divina vescuntur Christiani bibuntq; sangvinem DEI in Sacramento Sanctissimæ cœnæ; non fide solummodo sanctum epulum participant, sed ore corporis nanciscuntur, ut ostenditur ex verbis Christi & Pauli ab orthodoxis Theologis. Auctor de Cardin. Chr. oper. in sermone de Cœna Domini: Nova est hujus Sacramenti Doctrina, & Scholæ Evangelicæ hos primum Magisterium protulerunt, & Doctore Christo primum hæc mundo innotuit Disciplina, ut biberent sangvinem Christiani, cujus usum Legis antiquæ auctoritas districtissime interdicit. Lex esum sangvinis prohibet, Evangelium præcipit ut bibatur. Inde coligo, qvi jubetur sangvinem sumere in sancto epulo, is non potest ad fastidium ejus in usu vulgari compelli, ne inculcatum interdictum præjudicet mandato. Ceu Judæi in profano usu jubeantur abstinere, ut abstinere discerent in Sancto; ita extra Sanctum Christiani fastidire non debent, qvod intra sanctum cum mandato offertur. Superstitiosam Manichæorum a vino abstinentiam nemo eruditorum ignorat; ita autem adsveti detrectabant integrum sanctæ cœnæ, repudiato poculo, sacramentum. Tanta est vis consuetudinis, ejusq; præfertim præcepto obfirmatæ,

B 2

ut

ut ad contrarium suscipiendum aut nunquam aut difficulter admodum adducatur. Accurate in hanc rem differit DeRirgin. Gregorius Nyssenus; In omni re difficultis est qva expugnetur consuetudo, qvoniam cum multam ad attrahendum in se animum afficiendumque vim obtineat, tum in eo valet, ut aliquam honesti opinionem afferat; nam si quis ex consuetudine usuqve habitum & aliquam animi affectionem sibi comparavit, nihil vel ipsa natura sic fugiendum est, qvod si in consuetudinem abierit non omni studio dignum expetendumque videatur. Ita laboris res erat eximiique consilii, eximi Judæis præceptam & consuetudine adeo diurna robustissimam de abstinentia sanguinis sententiam, ut Apostoli inde peculiari instructione gentibus occurrerent, qibus facilius erat de jure tantisper aliquid remittere, qvam Judæis contra inveteratam nauseam agere.

Orat. 37. Valent hic Nazianzeni verba; DEUS Pædagogi cuiusdam & medici more Patrios Judeorum ritus partim subtrahit, partim concescit, nonnihil eorum videlicet voluptati indulgens, quemadmodum medici ægrotantibus, ut medicamentum suavioribus rebus arte temperatum & edulcatum admittant, neque autem facile est ab iis quæ longo usu & diurno tempore in honore ac pretio fuerant transilire ad alia. Vixito autem fastidio Judæorum, habita imbecillitatis illorum ratione, jam libertas ciborum non solum inculcabatur, sed sanguinis etiam usus commendandus erat extra actum sanctum, qui sub præcepto & propositione medii æternum salutaris intra eundem tam sancte dabatur, ne fastidiret fides, qvod appetitus naturalis inductum consuetudine & sub mandato nausearet. Secernitur igitur hac nota Christianus a Judæo; Hic sanguinis osor, is amator est; hic naturæ humanæ adversum existimat, ille congruum ut carnem ipsam; hic pro piaculo habet sanguine vesci; ille sanguinem bibere & pro animæ & corporis habet lavacro. Capernaitæ Job. VI. aversabantur ideo etiam sermonem Christi & incessibant calumniis, quod barbarici simile & judæorum auribus adversissimum crederent, cruorem bibere & humana carne vesci; sed replicabat Servator, & necessitatem cibi illius potusque sanguinei

gvinei juramento affirmans, haud obscure conscientiæ
scrupulos de sangvinis esu potuve per cæremoniam divi-
nam vetito oriundos se auctore cessaturos demonstrabat.
Hoc novum in populo DEI & Christianitatis proprium eva-
sit a sangvine non abhorre, uti abhorrebant judæi; imo
novum hoc, qvod abstinentiæ a sangvine demandatae suc-
centuriatur mandato novo sangvinis participatio potulen-
ta & cibaria. *Aloysius Novarinus* in commendatum Deuter. T. V. Sacr.
XXXII. uvæ sangvinem commentatur, ipso sangvinis nomine Elec. pag.
DEUM voluisse præludere rei, quæ erat futura, quando scilicet vi-
num in ejus sangvinem vertendum erat, qvod in Eucharistico sa-
cificio divinitus fiat. Prælusio in appellato uvæ sangvine e
vero procedit, si dicatur voluisse DEUM metas figere absti-
nentiæ a sangvine, & præfigurando vinum Eucharisticum
occupare exceptiones judæorum de sangvine nunquam
sumendo. Rei enim falsæ DEUS non proluſit, qvalis est
transubstantiatio Pontificiorum. Possent adduci apponi-
que argumenta alia, si numero simul cum pondere velle-
mus de certare. Sed cordato viro sufficit ad veri demon-
strationem, si aliqua parte levetur veli involucrum, inde
enim prospectus ulterior citra adjumentum facile capitur;
nec multiplicatio semper arguit ubertatem, ut est apud Augu-
stinum, sed in racemo rariusculo uberior est acinus. Est
fapor & in paucis secundum Tertulliani effatum de Epist. ad
Thessal. I.

CAP. IV.

S U M M A R I A.

Oppositionum tres classes, I. Testimoniorum Sanctorum. In-
terdictum No& datum. Mosi cur tam severe repeti-
tum? Apostolorum consilium super illa re.

Quanta sint, qvæ opponuntur, nunc dispicienda assu-
memus. Tres classes possumus constituere. Primam
testimoniorum e Sanctis scripturis depromptorum; secundam pla-

citorum Ecclesiasticorum; tertiam argumentorum politi judicii
& honestae rationis. In prima classe recensetur interdictum
Noacho datum, a Mose repetitum, ab Apostolis autem in
duraturum jus Christianitatis e Concilio primo confirmatum.
Illustria hæc sunt, & maximi momenti, si acceptan-
da ita fuerint, ut sonant, & magno criminis maxima Chri-
stiani nominis multitudo suum alligavit caput, dum viola-
re ausa interdictum fuit, tam docendo perperam, quam im-
pietati doctrinæ, infra gentium multarum a sangvine ho-
nestam abstinentiam se turpiter abjiciens, obtemperando.
Liberemus igitur a criminis rem Christianam, & conscienc-
tiæ nostræ consulamus, teneræ admodum & flexibili, nisi
solide fulciatur alligeturque. Examinemus ordine, quæ
dicuntur. Interdictum Noacho propositum describitur Gen.

IX, v. 4. Hebræus ita: אַדְ—בָשֵׂר בְנֶפֶשׁוֹ רַמּוֹ לֹא תִאכְלֹו,
LXX. πλὴν κρέας ἐν αἷματι ψυχῆς & Φάγεσθε. Symmachus,
πλὴν κρέας & σὺν ψυχῇ αἷμα ἀυτῷ. Vulgatus, carnem cum

De J. N. & sangvine. Seldenus ex R. Saadia Gaone, carnem non comedes
G. lib. 7. in sangvine suo. B. noster Lutherus commentario aureo in
illum locum, textum in Hebreo admodum obscurum esse
dicit, & varias esse interpretum opiniones, & se regulam
seqvi profitetur, ut statuat, verba debere servire rebus, non e
contra res verbis, itaque nil se morari iudicia eorum, qui ver-
ba interpretentur pro suo affectu, & velint ea servire cogi-
tationibus, quas ipsi ad lectionem afferant. Evolutis de-
inde vocibus concludit sententiam, prohibere Dominum in eo
loco id corpus comediri, quod habeat adhuc agitantem moventem &
viventem animam, sicut milvis pullos gallinarum, lupus oves vo-
ret, non macilatas antea, sed vivas. Hanc crudelitatem hoc loco
interdicere Dominum, & restringere illam mactandi licentiam, ne
fiat beluino modo, ubi viva corpora aut vivorum corporum partes
vorantur,. Fluit verte hæc simplex explicatio ex ipso con-
textu & versionibus modo allatis, nec ratio interdicti versu-
seq. aliter poterit accommodari interdicto, nisi in compara-
tione cruentæ & brutæ comestionis. Ut enim truculentæ
bestiæ invadunt hominem viventemque miserabiliter vo-
rando

rando in carne seu cum carne simul sanguinem voraciter abliguriunt, & ita vindictam DEI incurunt, ita homo tenendo bestialis truculentiaz animum in concesso animantium esu arcessere sibi gravissimam DEI iram dicitur. Sic sanguinis esum Noachidis prorsus vetitum fuisse neutiquam colligitur, a vetito enim esu bestiali ad prohibitum omnem esum sanguinis non poterit colligi. Et fuisse in illius sententia explicationis multos Ebraeorum e Rabbino-
rum scriptis erudite tradit Doctissimus *Seldenus*. Cœte-
rum sunt alii Rabbinorum æque ac Christianorum Inter-
pretes excellentissimi, qui Sangvinis esum (qvalis Israëlitis
e lege illicitus erat, exceptus enim præ primis creditur pu-
rorum piscium sanguis (Noachidis non solum sed & gen-
tibus vetitum afferere non dubitant. Superfluum duci-
mus, eos allegare. Id pretium operæ est dispicere, an ex
concesso tali interdicto sequatur negativa propositæ quæ-
stionis, Christianos scilicet sanguinem in ciborum usu non
posse adhibere. Expedio autem primo, interdictum Noæ
datum Ecclesiasticum involvere respectum & sacrificiorum
intueri arcanum, quod expressis verbis DEUS Mōsi evol-
vit. Levit. XVII, 11. *Non comedetis sanguinem, quia anima
carnis est in sanguine, & dedi illum vobis, ut super altare expietis
pro animabus vestris, & sanguis pro animæ piaculo sit;* Qvæ au-
tem ratio sacrificiorum Leviticorum fuit in fundamento
sacrificiali expiatorio, eadem etiam fuit sacrificiorum Pa-
triarchalium ante Legem Levitarum, utpote non electio
cultu sed inspirato Divino jussu a Patriarchis institutorum.
Si igitur causa abstinendi a sanguine inter Judæos fuit ex-
piatio animarum per sanguinem sacrificii, ergo eadem cau-
sa fuit inter Patriarchas, quorum origo in familia Noachi.
Novi alias causas ab interpretibus assignari, quæ in com-
pendio possunt videri apud Cornelium a Lapide commenta-
rio in locum, quem tractamus, quas inter & hæc cœu pecu-
liaris allegatur, quod sanguis sit animæ vehiculum, seu quod ani-
ma carnis in sanguine sit; sed quæ ab hominibus recensem-
tur saltim cum illa, quam DEUS ipse tradidit, non sunt
com-

De J. N. &
G. I. 7. c. 1.

comparandæ; neqve hæc modo allegata est distincta qvædam ratio ab hac, qvam dixi fundamentum sacrificiale possidere, sed potius explicatio est causæ, cur Deus per sanguinem voluerit expiari homines, qvia nimirum per animam ipsam expiatio erat facienda. Qvandoqvidem igitur per *sangvinem animatum* erat expiatio facienda in sacrificiis, ideo abstinere ob sacrificiorum reverentiam a sangvine omni jubebantur Noachidæ & Israelitæ. Et ita pariter cognoscere datur, rationem interdicti Noachici alias ab adversariis nostræ sententiæ propositam, *qnod anima sit in sangvine, seu qvod sangvis sit ipsa anima*, manu recta ducere in scholam sacrificiorum, ubi hæc ratio non tam pro argumento abstinentiæ, qvam pro argumenti explicatione militat, ut clarissime licet videre. Expedio secundo, qvod ex dictis fluit, Noachidas omnes, tam fallacem Japheti Chamique infidam DEO progeniem, qvam Semi piam posteritatem, eamve quæ purum DEI cultum sectabatur, obligatos fuisse interdicto decenter obsecundare, non qvod naturæ legi *esus* sangvinis contrariaretur, sed qvod omnes & singuli obligabantur ad verum DEI cultum in sacrificiis, eorundemqve fundamento, tum maximam partem consistentem. Proinde ob violationem hujus interdicti nusquam castigari gentes a DEO aversas in sacris legimus, nisi qvatenus in contrarium DEO cultum & sacrificia idololatrica esum sangvinis diverterant; qvin legimus potius, morticinia, qvæ utiqve a sangvine non purgata, gentibus concessa & peregrinis inter Israëlitas. Cur tamen expresse peregrinis in Israële sangvinis *esus* prohibetur, manifesto liquere existimavero, qvod omnis effusio sangvinis sacrificia respexerit, & sangvis extravasatus solis facris cæremoniis in expiationem fuerit destinatus. Contra hæc, ut præcipuum cultus veri fundamentum, neqvaqvam fas erat peregrinum, seu proselytum domicilii, agere, licet potuerit participare de sangvine mixto suæ carni emortuæ, in quo respectus sacrificiales cessabant. Hæc facem præferunt explicando loco Levit. XVII, 10. *Homo qvilibet de domo*

Israël

*Israël & de advenis , qvi peregrinantur inter vos si comedenter
sanguinem , obfirmabo faciem meam contra animam illius , &
disperdam illum de populo suo , qvia anima carnis in sanguine
est , & ego dedi illum vobis , ut super altare expietis pro animabus
vestris , & sanguinis pro anime piaculo sit . Sic igitur ratio sen-
susque interdicti Noachici evidenter proditur . Impera-
ta lex ideo , ut a sanguine hominis effundendo abster-
rerentur Noachidiæ , magis eruitur ex præsupposita , & in-
troduceda legis explicatione , qvam ut deprehendi in Sancto
textu possit . Torniellus , cui adstipulamus , connexionem Annal. M.
legis de sanguine hominis observando ita tradit : Ne quan- 1657. §. xv.
do posteri ipsius Noæ procedentibus temporibus propter
illam generalitatem , omne qvod movetur & vivit erit vobis in
cibum , putarent , licere carnes quoque humanas , sanguine
duntaxat prius effuso , manducare ; statim prohibetur effu-
sio humani sanguinis , opposita duplii pœna . altera ab
ipsomet DEO , altera ab hominibus infligenda , &c. Occa-
sio prohibiti ibi homicidii manat ex concessione illa gene-
rali cibaria ; demandata (si qva est) abstinentia ab omni
esu sanguinis ratio & fundamentum non dicitur lex huma-
ni sanguinis non fundendi . Cum lexpietatis humana car-
ne prohibeat vesci , annon a compari collendum foret , ad
arcendum ab esu hominis Noachidam , ab esu carnis eum
cohibendum fuisse ? Anne vero per abstinentiam ab esu
sanguinis bestiarum addidicerunt homines manus invicem
abstinere sanguinarias ? Quid habet bestiarum sanguis sti-
mulorum ad interficiendos homines ? Num ideo truculen-
tores Christiani sanguine vescentes , aliis aut barbaris aut
christianis non vescentibus ? Qvamobrem , ut ad summam
dicamus , lex controversa aut bestiale tantum esum pro-
hibet , & ita nihil ad qvæsitum facit , aut respectum habet
cæremoniarum sacrarum , & ita sublati per Christum cære-
moniis Patriarchalibus , qvæ ipsum eminus contuebantur ,
non potest obligare Christianos . Ita concidunt omnia ar-
gumenta pro obligatione morali visa facere ex Noachida-
rum lege . Inde satis constat pariter , cur Moses in Levita-*

C

rum

rum sacris tam operose a sangvinis esu abstinentem docuerit. Non enim honestas morum in moderato esu ejus periclitabatur, sed violabatur fundamentum sacrificiorum. Nec potest unquam ostendi in vescientibus sangvine, christianis praesertim, violari finem, qui sit moralis isti legi, & in eadem animari homines. Unde ex templo conspicitur, finem legis cogitari, qui finis non est. Et fallitur Beccan-nus ad quintum Decalogi preceptum referens legem de sangvine non comedendo, non rite pensata legis ratione & causa, quae cum moralis non sit, ut ex supra laudato loco Deuteronomii clarissime evincitur, ad nullum etiam precep-tum morale lex ipsa pertinebit. Maimonides ad precep-tum de idololatria refert vetiti sangvinis argumentum & respexisse Mosen ad Zabiorum ritum arguit, qui mactato animali, & in cibum dæmonum apposito sangvine, ita cum his amicitiam contraxerint. Idcirco venit Lex, ita concludit assertum Maimonides, divina, quæ perfectos reddit eos, qui non runt ipsam, ad auferendos istos inveteratos morbos, esum sangvi-nis prohibendo, & prohibitionem istam addita sanctione, plane ut in precepto de idololatria, confirmando. De comedente autem san-gvinem inquit DEUS: ponam faciem meam in comedentem sanguinem, eodem modo, quo de illo, qui filium suum Molocho immolat, ponam faciem meam in virum illum; neque occurrit haec ratio lo-quendi in tertio aliquo precepto, præter ista duo, de idololatria & comeditione sanguinis, quia illius comedio ad speciem aliquam Ido-lolatriæ, Dæmonum videlicet, cultum, ansam & occasionem prebebat. Cæterum si haec vetiti sangvinis ratio, cur non & ve-tandæ carnis fuerit? Scribit idem, hominem natura abhor-rete a sangvine; sed a quo natura abhorret, num id protinus morale quid involvit? Et num ideo abhorret omnis, quod multi abhorrent? Et si naturalis horror absterrebat, quid attinebat tanta lege a Mose fulciri horrorem? Si Zabiorum idololatria adverso ritu damnata est, nec caro vi-tiliarum comedenda Israëlitis fuit, ut Zabii comedebant; Cum & ipso Maimonide teste multi illorum a sangvine ab-stinerent, quomodo horum perversus nihilominus cultus taxaba-

taxabatur? Iterum igitur nil morale hic offenditur, nisi ad tempus sub generali præcepto morum delitescens, qvicqvid DEVS præcipit vetatve, id ex necessitate est faciendum omittendumve, qvod principium omnes Leges cæremoniales agnoscunt. Qvanto melius Maimonide penetravit in rationem interdicti acutissimus Judæorum Philo, ψυχῆς δὲ σῶονδὴ τὸ lib. 2. de anima, sangvis est animæ expurgatorium libamentum. Quid ergo nunc tandem præsidii pro mortalitate interdicti in Conflilio Apostolorum? Si enim cæremoniale est, cur illi ut necessarium serio inculcavere? cur rei moraliter vetitæ, scortationi, copulavere? Ita enim habent verba Concilii; *Vixum est Spiritui Sancto & nobis, ne quid amplius imponeretur vobis oneris, quam hæc necessaria; ut abstineatis ab idolothytis, & sanguine, & suffocato, & scortatione; a quibus si conservaveritis vos ipsos, bene facietis.* Attendamus autem Concilii scopum primo, deinde & verba concilii ponderemus. Scopus erat ostendere conversis fidelibus cæremoniales leges, seu illa habeant auctorem DEUM, ut inter Judæos, seu diaboli instinctu prodierint, ut in sacris gentium, nil conferre ad viam salutis; uterque autem hic populus erat informandus. Discrimen tamen intercedebat hoc satis conspicuum, cæremonias gentium obesse e diametro veræ religioni, ritus autem Judæorum, utut non obsint, non tamen, qvod importatiles essent, qvicqvam prodesse; Inde concludebant contra Judæos Antiochenos, non necessario circumcidendos esse ex gentibus advenas, imo si necessitas circumcisionis urgeatur, neqve inter adiaphora ulterius numerandam, sed ut abrogatam Christi instituto habendam esse; Et ita gentibus satisfiebat. Contra Gentes autem haec tenus pro rebus indifferentibus e tritissima consuetudine habentes in primordio Christianæ & nondum satis intellectæ libertatis, ut vesci idolorum sacris ita etiam scortatione abstinere, concludebatur, Esse hæc necessaria ut Judæis, ita & ipsis observanda, abstinere idolothytis, sanguine, suffocato & scortatione. Et ita satisfaciebant Judæis. Hic

C 2

totius

totius Concilii Consiliiqve Apostolici scopus ex tota serie
actitatorum elucefecit. Ut enim nolebant imitari gentes &
a suscipiendo christianismo alienari impositione jugi, cui
impares Judæi fuerant, licet multi ex illis imbecilles hacte-
nus fide a suscipienda circumcisione non abhorserent; ita
nolebant scandalizare judæis conversos cæremoniis gen-
tium in idoleo præsertim usitatis. Hæc igitur vocantur
necessaria, ut omissio circumcisionis habebatur necessaria,
non absolute, ut in plantanda Ecclesia propter imbecilles,
qui in utramque partem argumenta inde poterant refugii
ad pristina arcessere, tacita tantisper pleniori informatione,
qua urgentibus necessitatem circumcisionis periculum sa-
lutis ostendebatur; *Christo excidisse Gal. V, 2, 3, 4.* & ciborum
delectum perpetuum secundum judæorum consuetudi-
nem profitentibus libertatis Christianæ sacrum pandeba-
tur, mundis omnia esse munda, nil per preces sanctificatum
inqvinare hominem posse, *locis supra citatis.* Nil itaque
verba pro necessitate absoluta quicquam importare plenis-
sime intelligi posse autumo. Qvod enim ad tempus habe-
tur necessarium, id tale, tempore mutato, non potest per-
petuo haberi. *Augustini* locum supra tactum, contra Fau-
stum Manichæum, transscribemus, ut quæ in nostris deesse
videbuntur inde suppleantur. *Etsi hoc, inquit, tunc Apostoli*
præceperant, ut ab animalium sanguine abstinerent Christiani, ne
præfocatis carnibus vescerentur; eligisse mihi videntur pro tempo-
re rem facilem, & nequaquam observantibus onerosam, in qua cum
Israëlitis etiam gentes propter angularem illum lapidem duos pa-
rietes in se condentem aliquid communiter observarent; simul &
admonerentur in ipsa arca Noë, quando DEVS hoc jussit, Ecclesi-
am omnium gentium fuisse præfiguratam; cuius facti prophetia
jam Gentibus ad fidem accendentibus, incipiebat impleri. Tum
sanclo vero illo tempore, quo illi duo parietes, unus ex circumcisio-
ne, alter ex præputio venientes, quamvis in angulari lapide con-
cordarent, tamen suis quibusdam proprietatibus distinctius emi-
nabant. At ubi Ecclesia Gentium talis effectus est, ut in ea nullus
Israelita carnalis appareat, quis jam hoc Christianus obseruat &c.

Obstat

Obstat adhuc præcipuum hoc, abstinentiam a scortatione esse
perpetuae moralitatis; aut igitur hæc cætera adjecta ejusdem
necessitatis habenda esse, aut scortationem rebus indiffe-
rentibus adnumerandam. Respondemus, neutrum vale-
re. Quid enim absurdum est sub generali vocabulo specia-
les respectus latere? Abstinentia a sangvine erat necessa-
ria ob imbecilles, a scortatione ob vanam gentium per-
sua-
sionem, haec tenus pro indifferenti scortationem tenentium.
Quid patitur hic incommodi textus? Et certe, si recte rem
introspicimus, non potest alia subfuisse causa, cur Apostoli
expresse nominarent vetarentque scortationem, quam
quod cum cœteris rebus haberetur pro indifferenti, cur
enim alia moralia tacerentur? nisi velimus descendere in
Cl. Heinsii sententiam, merum in vetitis hisce necessariis esse
ciborum sacris gentium usitatorum respectum, *nil usitatus*
apud Gentes fuisse scribentis, quam ut meretrices, quæ sufficien- Sacr. Exer-
tem corpore quæsum fecissent, luculentas Veneri Divisque vieti-
mas, eadem bac fædissime mercede pretioque emptas partasque
offerrent. Ejusmodi θυσίαν πορνικὴν dictam, uti Prov. VII, 14. cit. p. 103.
habeatur illud meretricis, θυσία εἰρηνικὴ μοῖες. Σε. Inde Helle-
nistas haud dubio πορνείαν hoc est, πορνικὴν θυσίαν ἀτελῶς dixisse.
Hoc saltim apparent, quod vetandis cibis idolorum simul ve-
tare in sacris gentium impiam scortandi consuetudinem
voluerunt Apostoli. Jam ergo constat, cur necessaria ab-
stinentia sanguinis Apostolis vocetur; constat, cur manda-
ta sit seu consulta potius; constat, cur adjecta vel sub pari
vel impari necessitatis gradu scortatio, sub pari, cum signi-
ficat meretriciam victimam, sub impari, cum Veneris impu-
ritatem. Absit nunc ultra dubitare de cærimoniali vetiti
sanguinis, quando allata ex sacris argumenta nil faciunt
pro moralitate interdicti, imo quando adeo luculenter con-
stat, antiquatum ab ipsis Apostolis hoc ipsorum ad tempus
datum propter imbecilles consilium, uti capite secundo
supra evictum fuit. Id enim gratis dicitur, Paulum in suis
epistolis cibos Mosaicos tantum respicere, quorum dele-
ctus non sit amplius necessarius, non enim ad Judæos so-

los, sed & gentes scribit, quæ certe illud axioma generale,
Nemo vos dijudicet in cibo, non poterant de cibis Mosaicis tan-
tum accipere; quin de gentium cibis præcipue sonare inde
constat, quod Judæi conversi, præcipue gentium negligen-
tiam in ciborum delectu arguebant, in quo certe sanguinis
esus eminebat. Ita etiam de solis idolothytis Paulum lo-
qui, dicendum non est, cum præterea sine sanguine illa non
fuerint. Et quomodo negari posset, Apostolum *I. ad Ti-
mooth. IV.* non agere de sanguine, quia de futuris vaticine-
tur ultimisque temporibus; quidam peccabunt abstinendo
a cibis, quos DEUS creavit ad sumendum cum gratiarum
actione; nonne qui statim ita impingebant in concessam
Christianorum libertatem peccati illius rei tenebantur? Excu-
sabunturne Manichæi, Tatiani, Priscillianistæ, Encratitæ,
quod in ultima tempora non inciderunt? Quam evidenter
vero sunt verba Apostoli, quanto ambitu elidunt omnes
exceptiones? *Quicquid DEUS creavit, bonum est, nihil rejicien-
dum, si cum gratiarum actione accipiatur.* Sanctificatur enim
per sermonem DEI ac precationem. Anne sanguinem DEUS
non creavit? anne bonus non est? anne accipi nequit cum
gratiarum actione? anne per preces nequit sanctificari?
An credi potest, Apostolum adeo generaliter loquendo
voluisse subintellecetas illas exceptiones? nam male consu-
luisset suo Lectori auditorive. Certe dum lex cæremoni-
ialis mandabat abstinentiam a certis cibis, ita generaliter
nemo prophetarum loqui poterat; quousque igitur sub
Novo etiam instrumento subfuisset exceptio sanguinis per
necessitatem interdicti, falsæ fuissent generalissimæ de sub-
lato omni delectu locutiones.

CAP. V.

SUMMARIA.

*Clasfis II. ex antiquitate Ecclesiastica petita. Cui ebulven-
dæ regula generales proponuntur. Expenduntur spe-
cialia objecta.*

Qvæ

QVæ ex antiquitate Ecclesiastica porro opponuntur, jam
veniunt diluenda. Producuntur variæ Synodi &
Concilia, auctoritates etiam illustrium Ecclesiæ Doctorum,
qvibus omni seculo citra scandali considerationem
abstinentia sangvinis fuerit observata. Anteqvam ad
specialem objectionum enarrationem & resolutionem
progrediamur, annotabimus quædam generalia, qvæ vel
sine ulteriori inquisitione poterant illis solvendis sufficere.
Primo tenenda est regula non in Patrum solum, sed Syno-
dorum qvoqve Lectione observanda, gemino oculo & bas &
illos esse evolvendos, uno charitatis, altero prudentiae, qvando-
qvidem & seculi vitio seu consuetudine & rebus nondum
satis profunde exploratis, tam publice & in Concilio, qvam
privatim & a magnis Antistitibus rei sacræ, identidem in
multis fuerit deerratum, id qvod ex omni Ecclesiæ ætate
abundanter posset ostendi, si quæ dubitatio efflagitaret.
Ita Apostolorum consilium tempori certo inserviturum a
multis pro perpetua lege habitum testimoniis objectæ Anti-
quitatis perspicitur. Deinde qvcd Synodi ad methodum
Concilii Solymitani vetasse perhibentur, id circa scandali
considerationem non dicendæ sunt vetasse, particulares
illæ præsertim, & antiquissimæ, in qvarum ditionibus hæte-
nus multi Judæi reperiebantur, qvorum conversioni pro-
curandæ ita velificandum svadebat charitas christiana. Cur
enim non dicentur ad parem cum Apostolis respexisse ne-
cessitatis in dando consilio seu condendo canone gradum?
cur, quod Apostoli ad tempus volebant, licet expresse non
determinatum, valere, Synodi absolute ut perpetuo ser-
vandum proposuisse judicabuntur? Si enim ad metho-
dum primi Concilii canones rite sunt facti, non potuere
citra considerationem Apostolicam, seu qvam Apostoli
Hierosolymis congregati facto prodebat, fieri, non habito
respectu imbecillum. Denique privatum Doctoris aliusve
fidelis de sangvinis abstinentia Judicium nil potest liberta-
tì aliorum præjudicare, cum profectum possit esse aut ex
consuetudine nonnullarum Ecclesiarum, aut ex non recte
intel-

lib. V. hist. intellecto canone Apostolico, quo pertinet Apologia Bi-
c. I.
bbliade apud Eusebium. Adeamus sigillatim vero, secundum
ordinem ætatis Ecclesiæ Christianæ, quæ opponuntur. Se-
culo I. A. C. 57. Synodus Antiochena peculiari canone roborat
præceptum Apostolorum. Sit ita. Quid tum? Antioche-
na Ecclesia ipsa erat, cuius gratia Hierosolymitanum coi-
verat Concilium; illa ipsa, quæ alebat in sinu suo imbecil-
les fide Judæos, ergo par erat maximopere hactenus consi-
lium Apostolicum ibi & observari & inculcari. Nil inde
pro abstinentia sangvinis morali & perpetua. Seculo II.
Justinus opponitur, in explicatione Questionum a Gentibus
propositarum, & in Apologia I. pro Christianis. Sed prior
liber, ut habet exploratio eruditorum, alium auctorem ha-
bet, & forsitan abstemium, viventemque in Ecclesia particu-
lari, hactenus secundum consilium Apostolicum vicitan-
te. Posterior abominatur mensas gentium cruore idolo-
latrico repletas & merito exosas Christianis, quas in epistola
ad Diognetum cum Christianorum mensis comparando
communes pollutasque Justinus judicat, Judæorumque me-
ticulosam circa cibos cautionem taxando oppido abstinentiam
sangvinis diserte docuisse vix deprehendetur. Verba ejus
hæc sunt: Τόγε περὶ τὰς βρεώτεις αὐτῶν ψοφοδεῖς, καὶ τὴν περὶ τὰ
σάββατα δεισδαιμονίαν &c. καταγέλασα καὶ ὀδεύθη ἀξιαλόγους &c.
Et quid faceret privati Doctoris dissensus, forsitan non recte
perceptus, contra melius intellecta Apostolorum verba?
Eleuthericus Episcopus Romanus meretur sententiæ pro ab-
stinentia sangvinis hoc Seculo alicubi militanti opponi, e
Synodo decernens, nullum cibum Christiano abominabilem sta-
tuendum. Martyr quidam Alcibiades ab Eusebio narratur in
carcere tantum sale & pane cum aqua usus; qui cum argue-
retur, quod creaturis DEI non uteretur, & aliis formam
scandali derelinqueret, deinde omnia fertur cum gratiarum
actione percepisse. Nil hic adeo pro vetito sangvine, ut
omnia e contrario sint explicanda, aut saltem docendum e
consuetudine hujus Seculi, sub titulo ciborum generali san-
gvinem non contineri. Seculo III. Minutius Felix, Tertul-
lianus,

lib. V. hist.
c. 3.

Tertullianus, Clemens Alexandrinus & Origenes producuntur. Ast hi de consuetudine inter christianos alicubi recepta, non de necessitate legis loquuntur. Et efficerent nihil, si contrarii forent, sua auctoritate, qvæ in rebus gravioris momenti apud orthodoxos haud ita magna apprehenditur. Et apprime credidero observatu dignum, grafsantibus hinc Ethnici in religionem christianam, inde Iudæis eam blasphemantibus, & conventus Sanctorum sceleratum epularum Scythicoqve sangvinis esu fœdatarum ignominia diffamantibus, tacitæ necessitatis arbitrio horum veræculorum Christianos abstinentiam a sangvine esse professos, ut externo etiam documento abominandas illas cœnas a se alienarent, & accusatores calumniarum convincenterent. Haud obscure ex Tertulliano hæc illustrantur: *In-Adversus ter tentamenta, inquit, Christianorum botulos etiam crux di- Gentes c. stentos admovetis, certissimi scilicet, illicitum esse penes illos, per IX. Apol. quod exorbitare eos vultis.* Hæc temptationum methodus rem ex se liberam apud Christianos amore confessionum, ceu necessariam introduxit, ut Doctorum multi, qvos inter modo laudati præ cæteris habendi sunt, illa innocentia Christianæ argumenta, ceu ex more receptissimo deprompta pro evidentissimis consignarent & coram judicibus assererent, ut ex commentariis ipsorum ad nos devenere. Seculo IV. ex Concilio Gangrensi adducitur canon secundus; *Si quis carnem edentem, præter sanginem & idolis immolatum & suffocatum cum pietate & fide condemnat, uti spem non habentem propter hujusmodi perceptionem, anathema sit.* Ubi addit *Franciscus Sylvius* a sangvine, idolis immolato, & suffocato, non est necessarium abstinere, sed aliquando fuit, scilicet ex præcepto, qvod est Act. XV., qvodqve, ut hinc apparet, diu observatum fuit qvibusdam in locis. Superaddo ego; consilium Apostolorum apud multos pro præcepto habitum, & fervorem confutandarum calumniarum de sangvine humano impactarum ac abominationis sacrificiorum gentilium externo exemplo docendæ, ceu in necessarium Christianorum morem abstinentiam sangvinis in multis locis convertisse. Et ad-

D

ver-

vertendum est, in laudato canone, non vetari e sum sangvi-
nis expresso interdicto, sed commendari hactenus rece-
ptam, ut diximus, consuetudinem. Ita etiam explicanda
sunt, qvæ ex Cyrilli Hierosolymitani Catech. IV. annotantur.
Scribunt Apostoli & Seniores omnibus gentibus communem catho-
licam Epistolam, ut in primis idolothytis abstineant, deinde & san-
gvine atque suffocato. Nam hominum multi feri & immanes,
more que canino viventes, sanguinem lambunt agrestium & feroci-
um belluarum inter suffocata devorant abunde. Tu autem servus
Christi cum sis, comedens, reverentia modestiaque adhibita co-
mede. Si tamen hæc accuratius ponderemus, libertati
Christianorum defensæ hactenus testimonium potius præ-
bebunt, qvam ut eidem adversentur. Nil enim loquitur
Cyrillus de necessitate ex mandato Apostolorum; sed com-
mendat illorum curam, ad illamqve modestiam Christiana-
nam vult collinearri. Culpato enim more gentium bestiali
in lambendo sanguine, in genere loquitur, qvomodo co-
medendum sit adhibita modestia & reverentia qvicqvid ap-
ponatur, licet ob receptam consuetudinem fortassis non
adeo aperte sustineat loqui. Chrysostomi expositio Homil.
XXXIII, in Legem Apostolicam integre ita habet: Nihil
oneris amplius imponendum vobis. Hæc dicunt, qvoniam ad in-
firmos homines sermo erat, & qui timuerant. Idcirco & hoc ad-
iectum est. Cæterum ostendit, non esse sermonem ad gratifican-
dum compositum, neque ad parcendum illis, quasi infirmis, sed con-
trarium. Magnus enim & Doctorum pudor fuisset, superfluumqve
fuisset onus. Vide brevem epistolam nihil abundans habere, neque
epicheremata, neque syllogismos, sed imperium erat aut legislatio
Spiritus. Distinguendum qvam maxime vult Chrysostomus in Epistola Apostolica onus, qvod vocatur, a necessariis,
qvæ consuluntur. Onus erat postulata a Judæis Antio-
chenis circumcisio, & cum hac præstatio Legis totius Mo-
saicæ. De hac differit Chrysostomus, non de necessariis ex
consilio. Igitur Judæorum respectu non erat sermo com-
positus ad gratificandum, qvod conjunctum fuisset cum
pudore Doctorum superfluum onus imponentium; Et hæc
legisla-

gislelatio, hoc imperium Spiritus indigitatur. De necessariis autem ita differit aureum laudati Patris os; *Hæc nova lex non præcipit.* Nusquam enim de his differit Christus, sed a lege hæc sumunt; scilicet, ut aliquaque parte faverent Judæis. Etiam si igitur in onere ipso nollent gratificari, gratificabuntur tamen in aliquibus ex onere peritis, ceu ad tempus necessariis. Nec usquam alibi Chrysostomus deprehenditur fuisse in sententia abstinendi necessario a sangvine, ubi commodum necessarium fuisse eam manifestare suo auditori. Videatur tantum *Homil. XX. in 1. ad Corinth.*, ubi ab idolothyris abstinendum docet, ob fratri imbecillitatem, non ob necessitatem præcepti Apostolici; quo autem loco habuit idolothyta, eodem ipsum habuisse & sangvinis esum oportuit, quæ pari gradu in Concilio Solymitano ponuntur. Adeo Chrysostomus nil juvat placita nonnullorum illius sæculi, ut contrarium se in explicandis scripturis ostendere videatur. *Prudentius* timide allegatur, *Idym. cathem. III.*

*Absit enim procul illa famæ
Cedibus ut pecudum libent
Sangvineas lacerare dapes,
Sunt feragentibus indomitis
Prandia de nece quadrupedum.
Nos oleris coma, nos silqua
Fata legumine multimodo
Paverit innocuis epulis.*

Quantum igitur ejus auctoritas pro damnando carnis, tantum pro sangvinis abdicando esu valebit. *Seculo VII. decurrente* canones in Trullo conditi, ceu in supplementum Concilii V. & VI. Constantinopolitani, unde Synodus ipsa *Quinisexta* audiit; Inter illos admodum commendatur LXVII. canon; qui ita habet: *Si quis ergo deinceps animalis sanguinem quovis modo comedere aggreditur, si sit clericus, deponatur, sin autem laicus, segregetur.* Quid Zonaras in hunc canonem commentatus sit, ut observatum Nobilissimo Disquisitori, mihi lectum non est, *Baroniūs* Zonaram horum

p. 19. canonum non meminisse asserit, nisi forsitan cogitatur ca-
A.C. 692. non quidam Apostolicus, de cuius, ut cæterorum etiam au-
§. 14. Ætoritate quid sit sentiendum, cum sit tritissimum, hic nihil
repeto. Id satis constat ex historiis horum temporum, a
Romana seu Latinorum Ecclesia illis canonibus ex templo
esse contradicunt, non solum, ut jam erant Pontifices Ro-
mani insolentissimi accepto a Phoca oecumenici titulo,
qvod Patriarcha Constantinopolitanus æqvaretur Roma-
no, sed qvod studio qvodam in adiaphoris, id qvod accidit
animis invidia æstuantibus, Græci Latinis se opponerent,
& qvæ improbanda in his non erant, in pejorem partem in-
terpretarentur. Res adeo est manifesta, ut non egeat pro-
batione. Videamus tamen canones aliquos, & clausulam
pariter jam modo laudati illius, & fastidium Græcorum in
Latinos e rebus præcise non culpandis comparebit. *Canon*
LXIV. ita tenet. *Si quis clericus inventus fuerit diem domini-
cum jejunans, aut Sabbathum, preter unum solum, deponatur; si
autem Laicus fuerit, excommunicetur.* Sed Latini fere omni die
Sabbathi jejunant. Tales alii reperiuntur, *LXVII*, qui aliis
est LXIII, hanc habet clausulam; *Sed constat, qvod Latini ta-
libus indifferenter vescantur.* Neminem non videre existi-
mo, trito hactenus inter Græcos mori stimulos addidisse
odium in Latinos, ad condendum talem canonem qui, ut
libertati pariter amoriqve proximi adversabatur, non potuit
non adversarios nancisci. Inde recte *Surius in concil. opere*,
ab occidenti Ecclesia illum canonem non receptum asse-
rit. Antehac enim Latini Doctores supra explicati, morem
Christianorum ex consilio Apostolorum usitatum calumni-
is gentium opponebant; superatis autem calumniis, &
nunc vertente more pro libertate recepta in legem & ne-
cessitatem defendenda erat libertas & mos antiquandus seu
abrogandus, & cum more antiquando obrogandum cano-
ni Græcorum a Latinis. Ita intelligunt antiquationem
Legis Binius & Baronius, & hic quidem de Sergio Pontifice:
*Pontifex, qvod contra veritatem Canones temeraria plura habere,
comperiisset, ipsos nequaquam confirmandos (qvæ vox fastum*
Roma-

Romani assertoris exprimit, nil tamen derogans rei præfenti) sed rejiciendos esse decrevit, &c. Ita Sergius non Legem Apostolicam, sed canonem Concilii alicujus adversantem libertati Christianæ repudiavit. Quid inde sentendum de annotatis Pammelii & Beati Rhenani ad Tertullianum, scribentium, non ita diu esse, quod Christiani vescantur suffocata & morticina carne, id judicare cuivis in proclivi est. Quod prævaricatoribus contra Apostolicam Legem identidem ab Episcopis & Conciliis particularibus pœna legitur imposita, nil facit pro obtainenda moralitate legis. Nam & placitorum Ecclesiasticorum violatio in prævaricatoribus merito punitur. Leonis Novelle in vetando sangvinis esu adeo severæ satis ostendunt, tum temporis & inter Græcos multum desuisse consuetudinem a sangvine abstinendi. Cum autem escarium sangvinem præ cæteris cibis gulæ impenderent homines delicatuli, inde, ut luxuriaz termini majores ponerentur ad priscam consuetudinem sublato prorsus sangvinis esu alligandam legem censuit Imperator. Et forsan ipse natura bhorruit ab esu; certe in explicatione ritus Mosaici & consilii Apostolici ipsum deviasse verba legis clamant. Cæterum, ut JCTI in foro illis Novellis non utuntur, quod est *Cl. Rittersbusi* *Judicium*, ita Ecclesia illis non obligabitur. Nec prorsus apud *Græcos* invaluisse Leonis Novellas tum temporis credidero: si publice sangvine non licuit vesci, saltim privatim alii meliori intellectu rei indifferentis prædicti non protinus ab esu lictio sangvinis abterriti fuere. Ita statuere me jubet *historia ex Nicephoro & Paulo Diacono in Sexto Sæculo* & *Centuriatoribus Magdeburgensibus observata*. *Abstinente Populo Constantinopolitano tempore Quadragesimæ a carnibus, Justinianus Imperator recte intelligens, eam consuetudinem esse adiaphoram prorsus, & quemlibet citra læsionem conscientie posse eam intermittere, propter inopiam aliarum rerum, edicto jussit populum vesci carnibus.* Verum aliqui superstitione magis quam pietate non obtemperarunt & venditores carnium interfecerunt. Quod autem in pari re contigit, potuit & evenire in compari.

D 3

B. D.

De Jure
Just. part.
V. c. IV.

B. D. Dorschæus in discussione explicationis Grotianæ circa locum Act. XV. ita respondet. I. Auctorem ejus novellæ esse Leonem VI. cognomento σοΦὸν Basilii Filium, qui trecentis sexaginta annis post Justinianum fuerit, coætaneus Arnulphi Rom. Imperat. uti ex novellis ejus constitutionibus appareat, qui passim traducat & sugillet leges anteriorum Imperatorum. Nullam autem auctoritatem meruisse in Imperio & Ecclesia, conf. Cujac. Observat. lib. XVII. §. I. Notamus 2. quod videri possit, Imperatorem legem tulisse in eum finem, ut tanto libenter Judæi ad consuetudinem cum Christianis transirent. Impensè hoc egit Imperator, ut Judæi secundum Christianismi ritus viverent: Qva de re & novellam 55. ad Stylianum direxit. Quod ut promptius efficerent Judæi, Christianis esum sanguinis interdicere voluit. Hæc ille, quæ nostris adjienda putavi. Ex occidentalis Ecclesiæ particularibus Conciliis vel auctoritatibus Doctorum quæ opponuntur, nil prorsus faciunt pro agnoscenda lege Apostolorum, ut moraliter devinciente. Quandoqvidem autem paucissima illa sunt, inde plurima alias sententiæ, & haec tenus in occidente receptissimæ pro concessio sanguinis esu occurrere testimonia manifestum est. Eo collineasse Fr. Surium credidero, cum legem de sanguine non edendo in Occidente ratam fuisse negat. Quod enim alicubi tantum traditur, id pro rato ubique non agnoscitur. Tacebo Antistitum Ecclesiasticorum vacordiam an ignorantiam, seu simplicitatem dixero, non protinus pro re rata militare, quam crassam fuisse sacculo Bonifacii Moguntini Archiepiscopi & Zachariæ Papæ vel illa ostendunt, quæ inter utrumque de carnis & morticiniorum esu fuerunt agitata. Hinc cœtera objecta facile diluuntur, quæ sigillatim perlustrare nec necessarium ducimus, nec instituti ratio, quo præcipua solum volebamus percurrere, id patietur. Fastidium in multis est, in pauco satietas invenitur.

CAP. VI.

CAP. VI.

S V M M A R I A.

Argumentorum Classis III. e polito judicio depromptorum:

Conclusio sententie. Salmasii judicium perlustratum.

Restant argumenta politi judicii & honestæ rationis. **P**rimum, esse luxuriæ pabulum sangvinem, & incitamentum crudelitatis; alterum est, sine difficultate posse observari, & tutiorem in litera Legis esse conscientiam, quam in acuta explicatione. Cæterum non major potest in sangvine, quam in carne luxus esse. Hieronymus esum carnium seminarium libidinis vocat. Anne ideo ab illis etiam prorsus abstinentiam? luxuria nusquam est in licto, nisi si in superfluum evadat. Crudelitas vero quomodo a sangvinis comedione provenit? Si melancholicus inde efficitur homo, æque cito in contrarium prolabetur ac in crudelitatem; Et jam supra ostendimus, sangvine vescentes Christianos non magis inclinati ad effundendum sanguinem humanum, quam alios nullum sanguinem attингentes. **Q**uanti inter Judæos homicidæ, quam feroces in sangvine humano abstemii illi! Americanorum truculentia, si sangvini adscribenda, ut assolet fieri, crudo est adscribenda, non autem præparato seu cocto. Nec tamen illos credidero sangvinis esu truculentos fieri; bene autem tales habuero, quia crudo sangvine bestiarum more vescuntur; faciunt igitur ad quæ ferociens natura ipsos compellit, non fugunt ex sangvine ferociam. Alterum quod de facilitate observationis & litera legis objicitur, sat bene habet, si a facilitate ad legem sit argumentandum; Est autem svasio, quia auditori lex commendatur, si modo de lege ipsa prius constiterit. Cæterum inducțio ad præstandam legi obedientiam non est legis fundamentum, Literam autem legis, quæ placitum contrarium nostræ sententiæ confirmet, hactenus invenire non potuimus, sed e tota textuum sanctorum serie, & ex ipsa litera, non ex acuta inventione Apostolicum consilium Legesque sanctas explicavimus.

Part. III.
ep. tr. IX.
ep. XLI.
c. 12.

mus. Est itaque sangvis escarius indicium libertatis Christianæ, nequam in luxuriaz pabulum degeneratus, si, ut cæteri inter Judæos vetiti cibi, cum modo & conducente honestatis termino usurpetur. Cur privabimus nos libertate, quam Liberator indulxit? cur adstringemus conscientiam vinculis, ad quæ solvenda Mediator in carnem datum factusque sacrificium typum in antitypo sustulit? cur intricabimur difficultatibus, quas extricare sollicite adeo & circumspicte in Concilio Solymitano Apostolorum Chorus intendebat? Interea dum repetendum est & sedulo meditandum Apostolicum illud; εκαστον των ιδίων νοηθόφορος, recte facere eum judicamus, qui ab esu sanguinis abstinet, dum sibi eo vesci licere non credit, quicquid enim ex fide non est, peccatum est. Qui edit, Domino edat, qui non edit, Domino non edat. Videndum tamen, ne turbentur alii imbecilles, recte se sangvine escario uti haec tenus persuasi. Nolo in suspicione erroris, ita liceat imitari Hieronymum in Epist. ad Pamnach. contra errores Joh. Hierosolym. quenquam esse patientem, ne apud eos, qui ignorant innocentiam ejus dissimulatio conscientia judicetur, si taceat. Castigari gula debet, sed cum castigatione non eripienda est libertas. Ut magna est virtutis & sollicitæ diligentiaz in mundo non mundane vivere, in carne non carnaliter agere, ita in concessa ciborum libertate Christianæ est opus prudentiaz sangvine uti, nec tamen sanguinolenta sapere, aut sanguinis reum evadere. Cl. Salmasii de Fæn. Traxerunt: super hac controversia judicium quantum valere posse, ex dictis in promptu Solida potest esse opinio. Et cum ipse legem Apostolorum partim ex lege ceremoniali, partim civili depromptam dicit, Ergo causa interdicti ex politia Judæorum, non ex obligatione morali arcessenda est; & ita Salmasius haec tenus nobiscum sentit; quæ tamen ille hic alia opinatur, non admodum præjudicant explicatae veritati. Tantum! Pro libertate conscientiaz Christianorum.

S. D. G.

Coll. Diss. A 175, v. 3